

GENÇLER VE BAĞIMLILIK

Fatih İlçesinde Toplumsal Durum
Tespiti Saha Çalışması

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

İNSANİ HAYAT
DERNEĞİ

İNSANİ HAYAT
AKADEMİSİ

Madde bağımlısı olan veya geçmişte madde kullanmış gençlerle görüşülerek hazırlanan bu çalışma, Covid-19 sürecinin gençleri ve ailelerini nasıl etkilediğini anlamayı hedeflemektedir.

İNSAMER

İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
İHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مرکز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

İNSANİ HAYAT
DERNEĞİ

İNSANİ HAYAT
AKADEMİSİ

Gençler ve Bağımlılık

Fatih İlçesinde Toplumsal Durum Tespiti
Saha Çalışması

Genel Yayın Yönetmeni

Dr. Ahmet Emin Dağ

Redaksiyon

Ayşe Merve Adanur Gezer

Web Editörü

Sueda Nur Çokadar

Baskı

Mart 2021

©İNSAMER 2021

Bu yayının bütün hakları mahfuzdur. Sadece
kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Nuhun Gemisi / Nurgül Ersoy

Baskı

Pelikan Basım
Maltepe Mh. Gümüşsuyu Cd.
Odin İş Merkezi No. 1/28
Topkapı-İSTANBUL

İNSAMER
İHH İNSANI VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

**İNSANI HAYAT
DERNEĞİ**

**İNSANI HAYAT
AKADEMİSİ**

İNSAMER, İHH İnsani Yardım Vakfı'nın araştırma merkezidir.

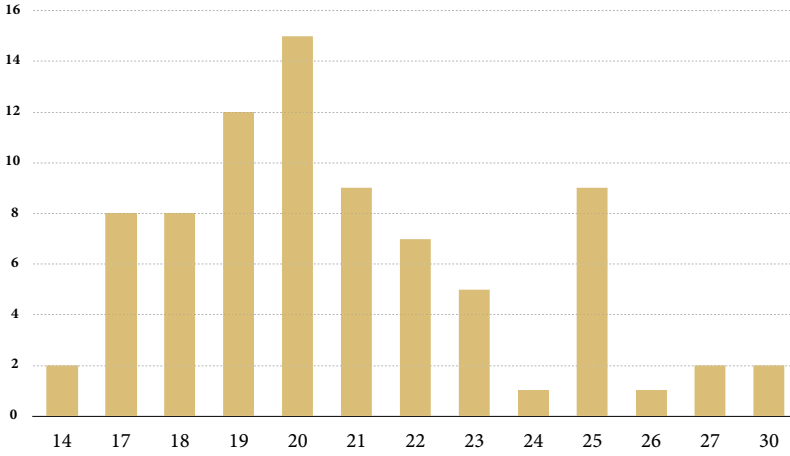
GİRİŞ

Madde bağımlısı olan veya geçmişte kullanmış olan gençlerle yüz yüze görüşerek hazırlanan bu çalışma Covid-19 sürecinin gençleri ve ailelerini nasıl etkilediğini anlamayı hedeflemektedir. Eskiden bir şekilde madde bağımlısı olan veya hâlen bağımlılığı devam eden 81 kişi ile online görüşmeler yapılarak yürütülen çalışma, İstanbul'un Fatih ilçesinde ikamet edenlerle gerçekleştirilmiştir. Son yıllarda Fatih ilçesinin gerek ülke içinden gerekse ülke dışından almış olduğu göçün de etkisiyle ciddi bir sosyal değişim geçirdiğine kuşku yoktur. Bu değişimin yol açtığı yeni durum, bu ilçede madde bağımlılığı ve bununla bağlantılı suç oranlarındaki artışa dikkat çekmektedir. Geçtiğimiz bir yıldır yaşanan koronavirüs salgını, mevcut gidişatın biraz daha kötüleşmesinde katalizör rolü oynarken, var olan suçlu profili günden güne artmıştır.

Görüşmeler Fatih'teki mahallelerde, genel anlamda homojen bir dağılım gösterse de farklı sebeplerle birkaç mahalledeki sayısal çoğunluk ister istemez dengenin bu mahalleler lehine bozulmasına neden olmuştur. Bu durumun oluşmasında, sorulara yanıt vermeyi ve görüşmeyi kabul eden kişilerin genelde bu mahallelerde yoğun olması önemli bir rol oynamıştır. Bunun yanı sıra, farklı illerden gelen ailelerin belirli mahallelerde yoğunlaşmış olması ve görüşme yapılan kişilerin benzer toplumsal gruplara yakın kişilerden oluşması da önemli bir faktör olmuştur.

YAŞ

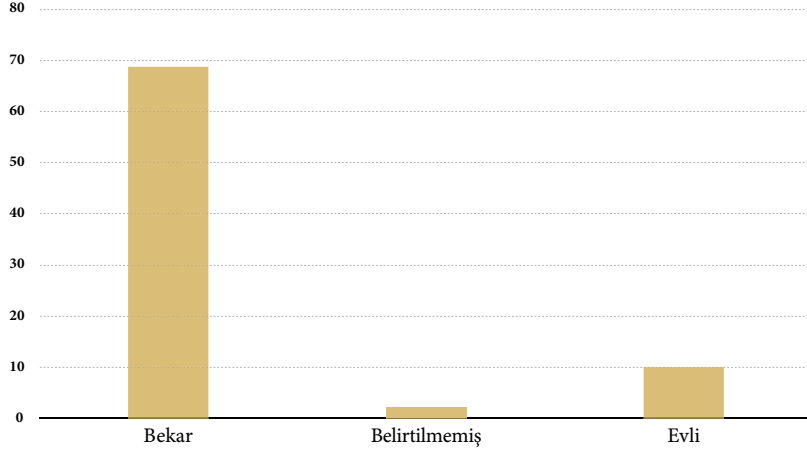
Görüşmeyi kabul edenlerin profili göz önüne alındığında, saha çalışmasında soruları yanıtlayanların önemli bir bölümünü 17-25 yaş arası gençler oluşturmaktadır. Bu frekans aralıkları aynı zamanda madde bağımlılığı konusundaki en riskli yaş aralığını da gösteren bir işaret olarak yorumlanabilir.

MEDENİ DURUM

Saha çalışması sırasında görüşülen kişilerin medeni durumları sorulduğunda %90'ının bekâr olduğu anlaşılmaktadır. Bu diğer sosyolojik göstergelerle birlikte düşünüldüğünde yapılan önceki bilimsel çalışmaların da gösterdiği olağan bir sonuç gibi durmaktadır. Zira madde bağımlılığına başlama konusunda genelde sorunlu ve ekonomik durumu sıkıntılı aile çocukları en kırılgan kesimi oluş-

Medeni Durum	Frekans
Bekâr	69
Belirtmemiş	2
Evli	10
Genel Toplam	81

turduğu gibi, onların büyük bölümünün bekâr olması tabii bir sonuç olarak görülmelidir.

SAĞLIK DURUMU

Burada sorular ve sorulara verilen yanıtlar oldukça farklılık gösterdiğinden birbirine benzeyen yanıtlar aynı başlık altında gösterilmiştir. İyi, normal ve sağlıklı kategorileri kişilerin o an için kendilerini nasıl hissettikleri ile ilgili bir yanıt gibi algılansa da aslında sorular, söz konusu kişilerin herhangi bir kronik hastalığa sahip olup olmadığını öğrenmek için farklı ifadelerle sorulmuştur. Buna göre iyi diyenlerin yolu herhangi bir nedenle hastaneye düşmüş olsa da şu an için ciddi bir sağlık sorunu yaşamadıkları görülmektedir.

Sağlık Durumu	Frekans
Hastalığı var	7
İyi	43
Normal	7
Sağlıklı	24
Genel Toplam	81

Bu kategori tüm cevapların yarıya yakınına oluşturmaktadır. Sağlıklı ifadesi ise ne geçmişte ne de şu anda hastaneye başvurmayı gerektirecek bir sorun yaşamamış kişileri kapsamaktadır. Normal kategorisi ise genel anlamda o an için kendi sağlık durumları ile ilgili olumlu-olumsuz somut bir işaret olmayanların durumunu göstermektedir.

İŞ DURUMU

Madde bağımlılığı ile ekonomik koşullar arasındaki yakın ilişki göz önüne alındığında Fatih ilçesindeki madde bağımlısı kişilerin en az yarısının işsiz olması şaşırtıcı değildir. Kendileri ile görüşülen gençlerin yarısı uzun süredir işsiz olduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra bir yerde çalıştığını söyleyenlere sorulan sorulara alınan yanıtlardan, bu kişilerin çoğunlukla düşük ücret kazandıran işlerde veya istikrarsız bir şekilde çalıştıkları anlaşılmaktadır. Çalışanlara ne iş yaptıkları yönünde sorulan sorulara verilen yanıtlar, çoğunlukla geçici işlerde çalıştıklarını veya yüksek teknik beceri gerektirmeyen işlerde gününbirlik kazanç elde ettiklerini göstermektedir. Kategorik olarak çalışıyor olduğunu veya bir iş yaptığını söyleyenlerin dörtte biri ise herhangi bir gelir getirmeyen öğrencilik yapmaktadır. Verilen yanıtların ortaya koyduğu bir diğer önemli husus ise, herhangi bir maddi geliri olmayan bu kişilerin madde bağımlılığını sürdürmelerinin neticesi olarak potansiyel anlamda suç işleme ihtimallerinin yüksek olmasıdır.

İş Durumu	Frekans
Belirtmemiş	8
Çalışıyor	32
İşsiz	41
Genel Toplam	81

Meslek	Frekans
Öğrenci	11
Satış Elemanı	3
Otopark Görevlisi	2
Serbest	2
Balonculuk	1
CNC Tekniker	1
Çaycı	1
Depo Personeli	1
Elektrik Teknikeri	1
Eleman	1
Erkek Kuaförü	1
Ev Tekstili	1
Garson	1
Gıda Teknikeri	1
Hotel	1
Kurye	1
Kuyumcu İmalatı	1
Market	1
Mobilya	1
Muhasebe	1
Sanayi	1
Sebze Hali	1
Teknik Eleman	1
Telefonculuk	1
Tezgâhtar	1
Vale	1
Genel Toplam	40

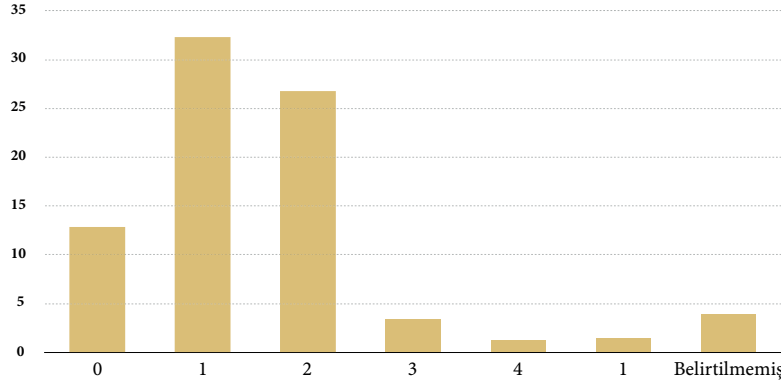
GELİR DURUMU

Bu soruya gençlerin tümü yanıt vermiştir. Bunların üçte birinden fazlası herhangi bir geliri olmadığını söylemiştir. Bu durum, diğer yanıtlarla birlikte düşünüldüğünde tutarlı görünmektedir. Zira Fatih ilçesindeki ilgili mahallelerde madde bağımlılığı ile ekonomik gelir arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu anlaşılmaktadır. İş durumu sorusuna olumlu yanıt verenlerin oranı buradaki yanıtlarda olduğu gibi üçte birlik bir sayıya tekabül etmektedir. Verilen diğer yanıtlarda 1.000₺ altında geliri olduğunu söyleyenler genellikle günlük işler, geçici işler ve gününbirlik kazanç getiren diğer işleri yapmaktadır. Bu işler ise gelir sürekliliği olmayan ve her an işsiz kalma ihtimali barındıran iş kollarıdır. Verilen yanıtlar, görüşülen gençlerin dörtte birinin gelir aralığının 2.000-3.000₺ arasında olduğunu göstermektedir. Bu rakam, söz konusu gençlerin büyük bölümünün asgari ücretle çalıştığını göstermektedir. Küçük bir grup genç ise gelir durumunu belirtmekten kaçınmış ya da sadece harçlık aldığını söylemiştir.

Gelir Durumu	Frekans
1.000₺ altı	9
1.001-2.000₺	4
2.001-3.000₺	23
3.001-4.000₺	3
Belirtmemiş	9
Yok	33
Genel Toplam	81

EVDE ÇALIŞAN KİŞİ SAYISI

Ailede kaç kişinin çalıştığı yönündeki soruya alınan yanıtlar, Türkiye toplumunun ortalamasını yansıtacak şekilde gelmiştir. Ankete katılanların verdiği yanıtların yaklaşık %40'ı ailede bir kişinin, %25'i ise iki kişinin çalıştığını göstermektedir.

Gider Durumu	Frekans
1.000₺ altı	12
1.001-1.500₺	17
1.500-2.000₺	3
1.501-2.000₺	5
2.001-2.500₺	2
2.501-3.000₺	1
2.501-3.000₺	7
3.001-3.500₺	2
3.500₺ üstü	5
Belirtmemiş	18
Okul masrafı	1
Yok	8
Genel Toplam	81

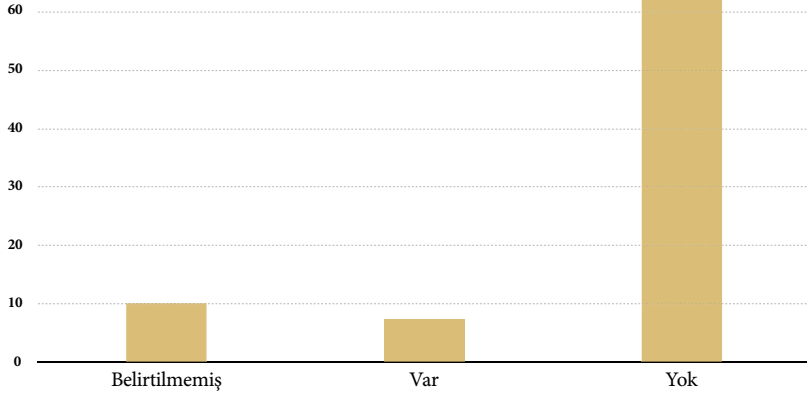
SOSYAL GÜVENLİK

Herhangi bir sosyal güvenceye sahip olup olmadıkları yönündeki soruya cevap veren 81 kişinin yarısı olumsuz cevap vermiştir. Burada verilen yanıtlar yorumlanırken, kişilerin kendi sigorta durumlarına göre cevap verdiği unutulmamalıdır. Zira sosyal güvencesi olmadığını söyleyenlerin belki de büyük bölümü ebeveynlerinden birinin sigortasından yararlanmaktadır. Ancak bu tablo, aynı zamanda, belirli bir işi olanların neredeyse tümünün sigortalı olduğunu gösteren bir işaret olarak da okunabilir.

Sosyal Güvenlik	Frekans
Bağ-Kur	2
Belirtmemiş	11
SGK	29
Yok	39
Genel Toplam	81

ALINAN YARDIMLAR

Görüşülen kişilere sürekli yardım alıp almadıkları sorulduğunda büyük bölümü düzenli yardım almadığını söylemiştir. Bu cevaplar, dönemsel yardımlar almadıkları anlamına gelmemektedir. Yani örneğin, Ramazan ayında veya koronavirüs salgını sırasında kumanya yardımı almış olmak sürekli yardım kategorisine girmediğinden bu yanıtlara yansımamaktadır. Bu nedenle yok cevabının fazla çıkmış olması, söz konusu kişilerin yardıma muhtaç olmadığı gibi bir sonuç çıkarmamaktadır. Diğer yanıtlarla birlikte düşünüldüğünde örneğin, gelir durumları ve iş sahibi olup olmadıkları yönündeki sonuçlar, söz konusu dezavantajlı grubun yardıma ihtiyacı olsa bile, alamadığını göstermektedir.

EV DURUMU

Görüşülen kişilere eve sahip olma durumları sorulduğunda kendi evinde oturanlar ile kirada oturanların oranı birbirine çok yakın çıkmıştır. Fatih ilçesi gibi emlak fiyatlarının görece yüksek olduğu bir bölgede bu sonucun önemli bir nedeni aile geçmişi'dir. Sorulan diğer çapraz sorulardan alınan yanıtlar, kendi evinde ikamet ettiğini söyleyenlerin en az 30-40 yıl öncesinden gelip yerleşmiş olduğunu göstermektedir. O tarihlerde Fatih ilçesinde yerleşmenin ve emlak edinmenin görece daha ucuz olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu araştırmanın yapıldığı semtlerin sosyoekonomik anlamda düşük gelir grubuna mensup ailelerden oluştuğu göz önüne alındığında, kendi evinde oturanların hangi tür binalarda yaşadığı ayrıca hesaba katılmalıdır. Zira bu kişiler her ne kadar kendi evlerinde ikamet ediyor olsa da evlerinin fizikî koşulları oldukça sıkıntılı görünmektedir.

Evin Durumu	Frekans
Kendi	39
Kira	41
Yurt	1
Genel Toplam	81

EVDE YAŞAYAN KİŞİ SAYISI

Ailenin kaç bireyden oluştuğu yönündeki soruya verilen yanıtlar, büyük bölümünün 3-6 birey arasında olduğunu göstermektedir. Bu, diğer yanıtlarla birlikte düşünülünce, görece kalabalık aileler ve düşük gelir bir araya gelince bağımlılık konusunda uygun bir ortamın oluştuğu yönündeki genel kabulü doğrulayan bir sonuç göstermektedir. Ailedeki çocuk sayısının artması, şayet bilinçli bir ebeveyn yoksa, ilgi görmeyen çocuk sayısının artması ile eş anlamlı hâle gelmektedir. Bu da aile ilgi ve kontrolünün azalmasına, dış çevre ve arkadaşların etkisinin artmasına yol açan bir rol oynayabilmektedir.

Kişi Sayısı	Frekans
1	2
2	2
3	10
4	19
5	14
6	16
7	5
8	7
9	2
11	1
12	2
Belirtmemiş	1
Genel Toplam	81

HUKUKSAL OLARAK YAŞADIĞINIZ BİR PROBLEM VAR MI?

Madde bağımlılığı tecrübesi yaşamış kişilerin aile yaşamlarındaki çalkantılı durum göz önüne alındığında, hâlihazırda herhangi bir hukuki sorun yaşayıp yaşamadıklarını anlamak önemlidir. Bu soruya cevap verenlerin büyük bölümü herhangi bir hukuki sorun içinde olmadığı yanıtını vermiştir. Ancak bu cevap, geçmişteki durumu yansıtmamaktadır. Zira söz konusu kişilerin hemen tümünün bir şekilde geçmişte karakol veya cezaevi deneyimi yaşadığı göz önüne alınınca, bu yanıtın kapsamının günümüz ile sınırlı olduğu unutulmamalıdır.

Hukuksal olarak yaşadığınız bir problem var mı?	Frekans
Belirtmemiş	12
Var	4
Yok	65
Genel Toplam	81

AİLENİZDE CEZAEVİNDE OLAN VAR MI?

Madde bağımlılığı tecrübesi yaşamış kişilerin aile yaşamlarını anlamaya yönelik bu soruya cevap verenlerin büyük bölümü şu an cezaevinde bir aile üyelerinin olmadığını söylemiştir. Burada dikkat edilmesi gereken unsur, hâlihazırda cezaevinde olmasa bile, soru geçmişi kapsamamaktadır. Bu nedenle geçmişte herhangi bir aile ferdinin cezaevine girip girmediği yönündeki sorulara büyük bölümü ihtiyatla yaklaşmış ve yanıt verme konusunda isteksiz davranmıştır. Bu nedenle söz konusu yanıtlar, hâlihazırda cezaevinde yatan aile bireylerini göstermektedir.

Ailenizde cezaevinde olan var mı?	Frekans
Belirtmemiş	12
Var	7
Yok	62
Genel Toplam	81

CEZA İNFAZ DURUMU

Kendileri ile görüşülen 81 kişiden 10'u ceza infaz durumu olduğunu belirtmiş kalanlar ya hiç bilgi vermemiş ya da yok demiştir. Ceza infaz durumu bulunduğunu söyleyen 10 kişiden 4'ü denetimli serbestlikten yararlandığını belirtmiştir. Cezai ehliyet ve değişik nedenlerle bu soruya verilen yanıtlara ihtiyatla yaklaşmak gerektiğine kuşku yoktur. Bu nedenle diğer veriler göz önüne alındığında ceza infaz durumunun bu kadar düşük çıkma ihtimali zor görünmektedir. Burada mülakat yapılan kişilerin ya çekindikleri için ya da verdikleri yanıtın karşı tarafta uyandıracığı izlenimden utandıkları için cevaplarında farklı davranmış olma ihtimalleri bulunmaktadır.

Ceza İnfaz Durumu	Frekans
Yok	65
Var	10
Belirtmemiş	6
Genel Toplam	81

Denetimli Serbestlik	Frekans
Yok	68
Belirtmemiş	8
Var	4
Bitti	1
Genel Toplam	81

AİLEDE SAĞLIK SORUNU YAŞAYAN VAR MI?

Kendileri ile görüşülen gençlerin yaklaşık %52'si ailelerinde herhangi bir sağlık sorunu yaşayan olup olmadığı sorusuna olmadığı yönünde cevap vermiştir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, söz konusu sorunun kronik ve sürekli hastalık durumunu öğrenmek için sorulmuş olmasıdır. Özellikle yardım almayı gerektirecek ve çalışmaya engel düzeyde rahatsızlık oluşturabilecek bir durumunun olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Ailede sağlık sorunu yaşan var mı?	Frekans
Belirtmemiş	8
Var	29
Yok	44
Genel Toplam	81

AİLEDE ANTİDEPRESAN VEYA PSİKİYATRİ İLACI KULLANIMI VAR MI?

Madde bağımlılığı tecrübesi yaşamış kişilerin aile yaşamları genellikle sorunlu bir süreçten geçmiş olduğundan, bu konuda psikolojik sorunlar önemli belirleyiciler olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada ankete tâbi tutulan kişilerin yanıtları, yaklaşık %10'unun antidepresan kullandığını göstermiştir. Burada dikkat edilmesi gereken unsurlardan biri, görüş belirtmemiş olan diğer %10'luk kesimin durumudur. Bu tür sorulara yanıt verme konusunda insanlar çekingen oldukları için görüş belirtmeyi reddetmiş bu kesim için de ailelerin durumu ciddi anlamda önemlidir.

Antidepresan veya farklı bir psikiyatri ilacı kullanan var mı?	Frekans
Belirtmemiş	7
Var	8
Yok	66
Genel Toplam	81

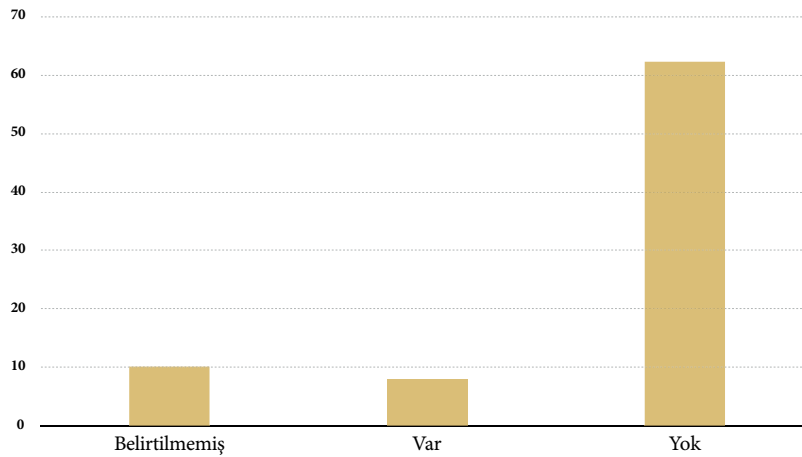
SİGARA VE ALKOL BAĞIMLILIĞI

Madde bağımlılığı tecrübesi yaşamış kişilerin hâlihazırdaki durumlarını tespit etmek için sorulan bu soru, bir bölümünün hâlen madde bağımlılığı sürerken büyük çoğunluğunun sigara veya alkol bağımlısı olduğunu göstermiştir. Görüş belirtmeyen %10'luk kesim burada dikkat çekerken, herhangi bir bağımlılığı olmadığını söyleyenlerin oranı %25'i bulmaktadır.

Alkol, sigara ve madde bağımlısı olan var mı?	Frekans
Alkol	4
Belirtmemiş	8
Madde Bağımlısı	10
Sigara	36
Yok	23
Genel Toplam	81

AİLEDE ÖFKE KONTROL SORUNU VAR MI?

Madde bağımlılığı tecrübesi yaşamış kişilerin aile yaşamlarındaki çalkantılı durumun boyutlarını anlamak üzere sorulan bu soruya %20'ye yakın bir kesim ailede öfke kontrol sorunu olduğu yönünde cevap vermiştir. Bu da ruh sağlığı ve aile düzeni konusunda ciddi bir riske işaret etmektedir.

AİLENİZDE COVID-19'A YAKALANAN OLDU MU?

Covid-19 salgını hâlen devam ederken bu saha çalışmasının yapıldığı Eylül-Ekim 2020 tarihlerinde geçerli olan tablo günümüze nazaran dezavantajlı bile olsa ankete katılanların büyük bölümünün hastalığa yakalanmadığı görülmektedir.

Aile içerisinde Covid-19'a yakalan oldu mu?	Frekans
Belirtmemiş	5
Evet	24
Hayır	52
Genel Toplam	81

COVID-19 NEDENİYLE İŞ KAYBI

Hastalığa doğrudan yakalanmamış olsalar bile onun ekonomik ve sosyal sonuçlarına, tüm toplumla birlikte kendileriyle görüşme yapılan bu gruplar da bir şekilde katlanmaktadır. Yaşamış oldukları iş kaybı ve ekonomik kayıplar sorulduğunda cevaplayanların yaklaşık %15'i ya kendisinin ya da aileden birinin işini kaybettiğini söylemiştir. Diğer ekonomik göstergeler göz önüne alındığında, işi olsa dahi ekonomik gelir kaynakları zaten kısıtlı olan bu ailelerin bir de gelir kaybına uğraması, durumu daha da kötüleştirmiştir.

Ailenizde Covid-19 nedeniyle işten atılan, işsiz kalan oldu mu?	Frekans
Belirtmemiş	8
Oldu	12
Olmadı	61
Genel Toplam	81

ÇEVRENİZDE PANDEMİ NEDENİYLE SUÇ ORANI ARTTI MI?

Bu saha çalışmasının yapılma amaçlarından birini oluşturan bu soru, katılımcılara doğrudan sorulmuştur. Alınan yanıtlar pandeminin sadece sağlık anlamında değil, toplumsal anlamda da yıkıcı etkisini göstermesi bakımından oldukça dikkat çekicidir. Yanıt verenlerin yarısı pandemi nedeniyle çevresinde suç oranlarının arttığına şahitlik ettiğini belirtmiştir. Burada bilmiyorum diyen veya görüş belirtmeyen kişilerin evet ve hayır seçeneklerine orantılı olarak dağıtılması ile elde edilen rakam, bu insanların büyük bölümünün suç oranlarının artışı bizzat gördüğünü ortaya koymuştur.

Çevrenizde pandemi nedeniyle suç arttığını düşünüyor musunuz?	Frekans
Belirtmemiş	7
Bilmiyorum	2
Evet	41
Hayır	31
Genel Toplam	81

PANDEMİ SÜRECİNDE EN ÇOK İHTİYAÇ UYDUĞUNUZ ŞEY NEDİR?

Pandeminin yol açtığı ekonomik ve toplumsal sıkıntılar ile sağlık sorunlarının her kesimi vurması, birçok konuda yoksunluğun artmasıyla sonuçlanmıştır. Bunun en fazla hissedildiği kesim kuşkusuz, pandemi öncesinde de ekonomik olarak dezavantajlı durumdaki

kitleler olmuştur. Kendileri ile görüşülen kişiler, pandemi sürecinde en fazla neye ihtiyaç duydukları yönündeki sorulara büyük oranda maddi destek yanıtını vermiştir. Bu diğer yanıtlarla birlikte düşünülünce şaşırtıcı olmayan bir durumdur. Zira pandemi süreci, birçok iş kolunu etkilediği gibi, alt gelir grubundaki bu dezavantajlı gençlerin çalıştığı sektörleri çok daha fazla vurmuştur. Bu nedenle bu gençlerin yaptığı gününbirlik işler durmuş ve işten çıkarmalar ya da eve göndermeler yoğun şekilde yaşanmıştır. Bunun sonucunda kendilerinin veya ailelerinin en fazla ihtiyaç duyduğu şeyin maddi destek olması şaşırtıcı değildir.

Pandemi süreciyle sizin veya ailenizin en çok ihtiyaç duyduğu şey nedir?	Frekans
Maddi destek	49
Belirtmemiş	11
Yok	9
Sağlık	7
Huzur ve endişelerden kurtulmak	5
Genel Toplam	81

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İstanbul'un en eski ilçesi olan Fatih, 57 mahalleden oluşmakta ve nüfusu yarım milyonu bulmaktadır. Konumu ve tarihsel özellikleri nedeniyle İstanbul'un kozmopolit yapısını ve kültürel çeşitliliğini yansıtan Fatih ilçesinde Türkiye'nin hemen her ilinden gelmiş insan bulmak mümkündür.

Nüfus yapısı olarak oldukça genç bir nüfusa sahip olan ilçede 25 yaş altındakilerin oranı %30'u aşmaktadır. İlçede, Anadolu'nun farklı illerinden çalışmaya gelen gençlerin yanı sıra, çok sayıda sığınmacının yaşıyor olması, eğitim seviyesini ve hane halkı gelir seviyesini olumsuz yönde etkilemektedir.

Toplam Nüfus	: 433.873 kişi
Genç Nüfus	: 143.178 kişi
Eğitim Gören Genç Nüfus	: 68.642 kişi
Eğitimden Yoksun Genç Nüfus	: 74.536 kişi

Genel olarak eğitim ve okullaşma ile suçluluk ve bağımlılık arasında doğrudan bir bağlantı olduğu göz önüne alındığında, ilçenin sosyal dokusu oldukça kırılgan görünmektedir.

Türkiye'nin farklı illerinden yoksulluk, kan davası vb. sebeplerle gelen göçün de etkisiyle toplumda bir boşluk meydana gelmektedir. Özellikle doğu ve güneydoğu illerinden gelen ailelerde bu husus daha çok ön plana çıkmaktadır. Gelen ailelerin göç sebeplerinin zaten çekilen sıkıntılar olması, aile içi geçimsizliği ve şiddeti de beraberinde oluşturmaktadır. Bu durum ailedeki çocukların başka bir arayışa girmelerine sebep olmaktadır.

Hane içerisinde ebeveynler arasındaki geçimsizlik, şiddet ve eğitimsizlik ile birlikte işyeri ve sokakta maruz kaldıkları muamele bu gençleri riskli gruplara dâhil etmektedir. Psikolojik olarak etkilenen bu gençler farklı arayışlara ve doyumlara başvurarak olası suç ve suç unsurları ile tanışmak durumunda kalmaktadırlar.

Genel itibarıyla Fatih'in kenar semtlerinde doğup yetişen bir çocuğun sokakta suçla tanışma ihtimali yüksek olduğundan, ilerleyen yaşlarda bunun farkında olan bu gencin, maddi bir sıkıntıya düştüğü zaman hemen hırsızlığa ya da uyuşturucu satıcılığına yönelmesi kolaylaşmaktadır. Bu durum erkek çocuklarında olduğu kadar kız çocukları için de söz konusudur. Son dönemlerde özellikle uyuşturucu kullanımının kızlar arasında yayıldığı ve buna bağlı olarak madde temini için genç kızların istismara uğradığı da gözlenmektedir. Suçlara bulaşma yaşı, ergenlik döneminin de etkisiyle lise aşamasında (14-22 yaş aralığı) yoğunlaşmaktadır.

Bölge insanının çalıştığı alanın tekstil, pazarcılık, çanta imalatı, garsonluk vb. olması itibarıyla bu meslek gruplarına yoğunlaşmak önemlidir. Pandemi süreci ekonomik ve psikolojik problemleri de birlikte getirince Fatih ilçesinde gözle görülür bir şekilde suç ve suç unsurlarında artışın olduğu gözlemlenmektedir.

Son dönemde Emniyet güçlerimizin başarılı operasyonlarından sonra belli bölgelerde belli gruplarca yapılan torbacılık modeli değiştirilmiş hemen hemen her sokakta “gezici ekip” diye adlandırılan ve en fazla iki kişiden oluşan yaş ortalaması ise 16-18 aralığında bulunan çocuklarca yapılmaya başlanmıştır. Böylelikle hem satışları tekrar arttırmayı hem de operasyonlardan görülecek zararı en aza indirmeyi planladıkları anlaşılmaktadır.

Bunun yanı sıra “tezgâh telefonu” dedikleri iletişim cihazı ile sosyal ağlar üzerinden sipariş toplayıp motorlu ekipleri ile dağıtımı gerçekleştirmektedirler. Pandemi süreci suçun ve suçlunun psikolojisinin ve sisteminin değişmesine neden olmuş durumdadır. Yine pandemi ile birlikte hırsızlık, dolandırıcılık ve gasp suçlarında da artış söz konusudur. Bunun nedenleri arasında ise hem ekonomik sorunların artması hem de pandemi nedeniyle hükümlülere getirilen af ve izin bulunmaktadır.

Ceza infaz kurumlarından af ile veya izinli olarak çıkan kişilerin büyük bölümü, iş bulamadıklarından maddi ve psikolojik sıkıntı yaşamaya başlamış ve bu da farklı yolların gündeme gelmesiyle sonuçlanmıştır. Denetimli serbestlikten faydalanan kişiler bunun devam edebilmesi için sigortalı olarak bir yerde çalışma zorunluluğu ile de karşı karşıya kalınca paravan şirketler üzerinden kendilerini sigortalı yaptırıp, suçtan gelen gelirleri ile bunu karşılamak gibi yöntemlere başvurmaya başlamıştır.

Uyuşturucu ve sanal kumar bağımlılığı ve bu iki suçun ticaretini yapanlarda gözle görülür biçimde artış yaşanmış, dezavantajlı mahallelerde ikamet eden dezavantajlı gençler bu iki suç unsurunu gelir kapısı görerek bu alanlara yönelmişlerdir. Sanal kumar yurt dışı bağlantılı kaçak siteler üzerinden gerçekleştirilmektedir. Bu işi yaptıran kişiler bu sayfaları satın alıp işletebilmek için sanal bahis örgütleri ile iş birliği içerisine girmek mecburiyetinde kalmaktadırlar. Fatih ilçesinde sanal bahis nedeni ile büyük borçlara girmiş,

tehdit edilmiş ve mal varlıklarına sanal bahis çetelerince el konmuş onlarca kişi bulunmaktadır.

Çok geniş bir alanı kapsayan Fatih semti, İstanbul'daki suç haritasına bakıldığında, hırsızlık, uyuşturucu, yaralama ve tehdit gibi kriminal durumlarda en fazla suç işlenen ilçe olarak görünmektedir. Tüm ildeki bu tür suçların neredeyse üçte biri bu bölgede işlenmiş görünmektedir.

Yunanistan ile sınır kapılarının açılmasının ardından sınırı geçemeyen göçmen ve yabancı uyruklu insanların önemli bir bölümünün de Fatih'e yerleşmesi ile ilçedeki kozmopolit durum daha da karmaşıklaşmıştır. İşsizlik, fakirlik vb. olumsuz şartların da etkisiyle nüfusun büyük bir kısmını teşkil eden gençler dışardan gelebilecek her türlü zararlı etkiye açık bir duruma düşmektedir.

Bugün, geçmişten günümüze gelen veriler analiz edilince, Fatih ilçesinde suç oranlarının arttığı anlaşılmaktadır.

Birçok noktada emniyet mensuplarının yanında sivil toplum kuruluşları, kanaat önderleri ve muhtarlar gibi halkın önde gelenlerinin de desteğiyle çok yönlü bir mücadelenin verilmesi önemlidir. Suç oranların artması toplumsal alanda büyük sorunlara yol açmaktadır. Uyuşturucu ticareti, hırsızlık vb. suçların artması terör örgütlerinin bölgede etkinliğini de arttırmaktadır.

Fatih'in bazı semtlerinde bu tür grupların oldukça güçlenmeleri ve organize birer suç örgütü hâline dönüşmeleri söz konusudur. Başlarda küçük çaplı olan satışlar ve uyuşturucu kullanımına bulaşmış gençler şu an daha geniş ve kapsamlı suç organizasyonları hâline gelmektedir. Daha önce belli bölgelerde belli gruplarca yapılan madde satışı artık hemen hemen birçok sokakta irili ufaklı ve yaş ortalaması 15-17 aralığında gençlerce münferit yapılır hâle gelmiştir.

İNSAMER
İHH İNSANI VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

**İNSANI HAYAT
DERNEĞİ**

**İNSANI HAYAT
AKADEMİSİ**

www.insamer.com
www.insanihayat.org.tr

info@insamer.com
info@insanihayat.org.tr

Madde bağımlısı olan veya geçmişte madde kullanmış gençlerle görüşülerek hazırlanan bu çalışma, Covid-19 sürecinin bu gençleri ve ailelerini nasıl etkilediğini anlamayı hedeflemektedir. Bu bağlamda son yıllarda gerek ülke içinden gerekse ülke dışından yoğun göç alan İstanbul'un Fatih ilçesinde ikamet eden 81 kişi ile online görüşmeler yapılarak yürütülen çalışma, göç sebebiyle ciddi bir sosyal değişim geçiren ilçede bu değişimin yol açtığı yeni duruma da dikkat çekmektedir.

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
İHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

İNSANİ HAYAT
DERNEĞİ

İNSANİ HAYAT
AKADEMİSİ